

มนุษย์กับการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล Humans and living in the digital age

เอกลักษณ์ เขตจัตุรัส

Aekkalak Khatchattusut

คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University Isan Campus

Corresponding Author, E-mail: akalack.kha@student.mbu.ac.th

Received 24/02/2024 | Revised 08/04/2024 | Accepted 08/04/2024

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทคัดย่อ

มนุษย์กับการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล เป็นการศึกษาหาความหมายเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของมนุษย์ในยุคดิจิทัล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามนุษย์กับการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล ซึ่งในปัจจุบันโลกได้มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ล้ำสมัย และมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันในแต่ละวัน รวมถึงทั้งภาคธุรกิจ การให้บริการ การรับบริการ ทั้งภาครัฐและเอกชน จึงต้องมีการศึกษาใช้ดิจิทัลให้เข้ากับยุคสมัยเพื่อที่จะรู้เท่าทันความเป็นไปของโลกในยุคดิจิทัล และปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ของโลกที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาทำให้มนุษย์เกิดการพัฒนาแบบก้าวกระโดด

คำสำคัญ: มนุษย์; การใช้ชีวิต; ยุคดิจิทัล

Abstract

Humans and living in the digital age It is a study of meaning about human life. in the digital age The objective is to study humans and their lives in the digital age Currently, the world has advanced technology and is related to daily life Including the business sector, providing services, receiving services in both the public and private sectors Therefore, there must be education in using digital to suit the era in order to be aware of the world in the digital age and adapt to the modern era of the world where digital technology came to cause mankind to develop in leaps and bounds.

Keywords: human; living life; digital age

บทนำ

ในยุคดิจิทัลเป็นยุคที่มีความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ใช้ในการสื่อสาร การแพทย์ การขนส่ง อุตสาหกรรม ธุรกิจ ภาครัฐ/เอกชน และในชีวิตประจำวันมีการเข้ามาของเทคโนโลยี

ดิจิทัลที่ความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้ในทางการติดต่อสื่อสาร การรับความรู้จากสื่อภายนอก ยุคแห่งเทคโนโลยีการสื่อสารดิจิทัลและข้อมูลข่าวสาร เป็นยุคแห่งความเจริญทางวัตถุและการช่วงชิงการกำหนดความคิด จิตวิญญาณของผู้คนในสังคม โดยผู้คนต่างพยายามใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสารมาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดข้อมูลข้อเท็จจริง ความคิดอุดมการณ์ทางการเมืองและสังคม (พระสมพงษ์สุวโจ ไซยณรงค์ 2561: 21) มนุษย์เราจึงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลง เพื่อดำรงชีวิตอยู่ในโลกของดิจิทัลอย่างมีความสุข ซึ่งความสุขของปวงชนคนทั่วไปในยุคดิจิทัล จะมีความสุขอย่างแท้จริงได้ก็ต้องใช้สติปัญญาเป็นตัวกำหนดแนวความคิด ในการที่จะเลือกเสพสื่อจากอินเทอร์เน็ตอย่างมีปัญญา ไตร่ตรองให้เกิดความพอดีและ อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง สิ่งใดควรหรือไม่ควร ก็ต้องใช้วิจารณญาณในการคิด ตัดสินใจ วิเคราะห์และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น สิ่งสำคัญที่สุดที่จะทำให้มนุษย์เรามีความสุขที่แท้จริงได้นั้นจึงต้องใช้ทั้งสติปัญญาและการคิดบวกเพราะสติปัญญา ทำให้เกิดการยังคิดปรับสภาพจิตใจให้อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง (สาสิวรรณ จุติโชติ และทิพมาศ เสวตวรโชติ 2564: 87)

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นความสำคัญว่าต้องมีการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับยุคดิจิทัลไว้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อตัวเองในอนาคตในภายภาคหน้า ซึ่งจะต้องเข้าใจถึงความหมายของโลกในยุคดิจิทัล ว่ามนุษย์จะใช้ชีวิตอย่างไรในยุคที่มีเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัย เข้ามามีบทและมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวันต่อจากนี้ไป

ความหมายของมนุษย์

มนุษย์ เป็นสิ่งที่มีความหลากหลายทางความคิด มีวัฒนธรรมภูมิ และสติปัญญาเพื่อที่จะอยู่ร่วมกันได้เป็นสังคมใหญ่ พร้อมทั้งจะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งมีนักวิชาการผู้มีความรู้หลายท่าน ได้ให้ความหมายของ “มนุษย์” ไว้ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554) ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมาย ความหมายไว้ว่า มนุษย์ [มะนุดสะยะ-, มะนุด] น. สัตว์ที่รู้จักใช้เหตุผล, สัตว์ที่มีจิตใจสูง, คน. (ส.; ป. มนุสส)

วศิน อินทสระ (2543: 11-12) หลักเกณฑ์ทางจริยธรรม มาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ ตั้งแต่ระดับพื้นฐานเบื้องต้น ระดับท่ามกลาง และในระดับสูง เพื่อให้มนุษย์ได้ดำรงชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่มนุษย์จะขึ้นให้ถึงได้ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีสติปัญญา และมีสิทธิเสรีเท่าเทียมกันหรือให้ความปลอดภัยต่อมนุษย์ด้วยกันมีความสุขอันสมบูรณ์ที่สุด

พระครูสุธรรมกิจโสภณ (2561: 114) ได้กล่าวไว้ใน บทความมนุษย์ตามแนวสังคมศาสตร์ว่า มนุษย์ได้พยายามรวมกลุ่มหรือเกาะกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่นเพื่อความอยู่รอดหรือมิให้ขาดสายพันธุ์หรือเผ่าพันธุ์ชาติของมนุษย์

โชติชวัล พุกิจกาญจน์ (2566: 112) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบ่งได้เป็นสามรูปแบบคือ การศึกษา การฝึกอบรม และการสนับสนุน

เสาวลักษณ์ สุทธิพรโอภาส และพระสุทธิสารเมธี (2564: 23) จากการศึกษาความหมายของคำว่า มนุษย์ ได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์ คือสัตว์ที่รู้จักการใช้เหตุผล สัตว์ที่มีจิตใจสูง ผู้รู้ในสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ผู้เป็นเหล่ากอแห่งมนุษย์ ผู้รู้จักประโยชน์ตามกำลัง

ดังนั้นมนุษย์นั้นเป็นสัตว์สังคม มีสติปัญญา มีความนึกคิด และความรู้สึกที่ซับซ้อน มีการรวมกันเป็นกลุ่มก้อนเพื่อที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือพึ่งพากันในด้านของความมั่นคงปลอดภัยและความสุขของมนุษย์ในสังคม จะเห็นได้ว่าในความเป็นจริงนั้นมนุษย์ในปัจจุบัน จะอยู่เป็นกลุ่มๆ สังคม ตั้งแต่สังคมขนาดเล็กไปสู่สังคมขนาดใหญ่ หรือก็คือสังคมภายในครอบครัวไปจนถึงสังคมเมือง นอกจากการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขแล้ว มนุษย์มีการตั้งกฎกติกาที่ทุกคนในสังคมยอมรับเพื่อที่จะควบคุมป้องกัน มิให้มนุษย์ละเมิดสิทธิ เสรีภาพของกันและกัน ซึ่งมนุษย์จะต้องมีการพัฒนาไปในทางที่ดี ไม่ว่าจะเป็น การได้รับการศึกษาเล่าเรียนเพื่อเลี้ยงชีพตัวเองได้ในอนาคต การฝึกอบรมจากบุคคลใกล้ชิด เช่น พ่อแม่ ผู้ฝึกสอนเป็นต้นและมนุษย์จะต้องได้รับการสนับสนุนจากบุคคลรอบตัวด้วยเช่นกัน ดังนั้นมนุษย์จึงเป็นสัตว์สังคมที่อยู่ร่วมกันเพื่อพึ่งพาอาศัยกันและกัน และร่วมกันพัฒนาสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

ความหมายการใช้ชีวิต

การใช้ชีวิตของมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความหลากหลาย และมีความแตกต่างกันในแต่ละบทบาทหน้าที่ ดังนั้น การให้ที่จะให้ความหมายของการใช้ชีวิตนั้นเป็นสิ่งที่ต้องมีความละเอียดอ่อนและเข้าใจในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการใช้ชีวิตไว้ ดังต่อไปนี้

พระโพธิพงษ์ ฐิตโสภณ (โพธิ์ฤทธิ์) (2564: 81) ได้กล่าวไว้ว่า หากมนุษย์ต้องการมีชีวิตอยู่อย่างดีที่สุด จะต้องเข้าใจชีวิตและความทุกข์อย่างถูกต้อง และตามความเป็นจริง ซึ่งการเข้าใจชีวิต เข้าใจความทุกข์อย่างถูกต้องและตามความเป็นจริงนั้น ต้องอาศัยปัญญาของตนพิจารณาอย่างแยบคาย

มูลนิธิยุวพัฒน์ (2020) อธิโก ความหมายของการมีชีวิตอยู่ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับชีวิตไว้ว่า ชีวิตหมายถึง การรับรู้ถึงเหตุผลในการใช้ชีวิตอยู่ของตนเอง เป็นสิ่งที่ทำให้เรามีกำลังใจและรู้สึกมั่นคงเมื่อเผชิญกับอุปสรรคหรือวิกฤติของชีวิต ความหมายในชีวิตเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงให้เรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวในลักษณะของการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมุ่งมั่นและมีความเข้มแข็งในจิตใจ

ถาปกรณ์ กำเนิดศิริ (2564) จากเว็บไซต์ true ป्लุกปัญญา ได้กล่าวในหัวข้อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในประเทศและสังคมโลกไว้ว่า การดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในประเทศ และสังคมโลกเป็นสิ่งสำคัญ การที่บุคคลจะดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้ ก็ด้วยมีปัจจัยในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างพร้อมมูล มีร่างกายแข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ไม่มีอารมณ์ขุ่นมัวหรือวิตกกังวล มีอารมณ์มั่นคง มีความอดทนและมีความสามารถต่อสู้อุปสรรคต่าง ๆ ได้

ประกายรุ้ง (2555) ในชวนคิดชวนทำ: 12 เทคนิคใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและสำเร็จ ได้กล่าวถึงการใช้ชีวิตไว้ว่า โลกเทคโนโลยีสมัยใหม่ช่วยให้ผู้คนจัดการทุกเรื่องได้สะดวกง่ายดาย เพียงแค่กดปุ่มทว่า การใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นสุดยอดปรารถนาของมนุษย์ทุกคนนั้น ไม่มีปุ่มกดให้เดินเครื่องทำงาน แต่ต้องอาศัยการปฏิบัติด้วยความตั้งใจจริงในชีวิตประจำวัน จึงจะเห็นผล

รัตนา วงษ์พุ่ม (2566) ในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ได้กล่าวไว้ว่า เป้าหมายที่แท้จริงของเราคือคุณภาพชีวิต ความพึงพอใจในชีวิต ความสุขที่ยั่งยืน โดยการใช้ชีวิตที่ดีและชีวิตที่มีความหมาย แทนที่จะหาความสุขจากการทำเรื่องสนุกสนาน หรือความสะดักสบาย เราควรเปลี่ยนไปให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเอง พัฒนาคณะอื่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนอื่นๆ แล้วปล่อยให้ความสุขเป็นผลพลอยได้จากการเห็นคุณค่าของตัวเอง จากความพอใจที่ทำงานสำเร็จ และการได้ทำสิ่งที่มีความหมาย

ดังนั้นการใช้ชีวิต หมายถึง การที่ได้ใช้ชีวิตอย่างที่ตัวเองต้องการ ทำอย่างที่ตัวเองชอบ ใช้สิทธิของตัวเองอย่างมีอิสระ ได้รับสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ได้รับอาหาร มีเงินใช้หมุนเวียน แต่การจะมีชีวิตที่สุข

สบายนั้นมันไม่ใช่เรื่องง่าย คนเราจะต้องมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตัวเอง ด้วยความมุ่งมั่น อดทน มีความเพียรพยายาม อดทน มันจึงเป็นเหมือนแรงบัลดาลใจในการดำเนินชีวิต เพื่อเป็นเป้าหมายในการนำพาตัวเองไปสู่คุณชีวิตที่ดี ทั้งนี้ในการใช้ชีวิตในสังคมในปัจจุบันจะต้องมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยเพื่อที่จะมีชีวิตและพัฒนาตัวเอง และสังคมต่อไป คนเราจึงต้องมีการเล่าเรียน ศึกษาหาความรู้ได้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทันต่อยุคสมัยของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและทิศทางความเป็นไปของโลก เพื่อที่จะได้มีการวางแผนรับมืออุปสรรคที่จะเข้ามาในชีวิตได้อย่างถูกต้อง และสามารถเอาตัวรอดจากสังคมโลกที่มีความเปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีความสุข

ความหมายของยุคดิจิทัล

ยุคดิจิทัล คือยุคที่มีการเข้ามาของเทคโนโลยีที่มีความทันสมัย รวดเร็ว สะดวกสบายเป็นยุคสมัยที่ยกระดับการใช้ชีวิตของมนุษย์ให้ง่ายขึ้นจริงหรือไม่ ซึ่งได้นำวิชาการให้ความหมายของ ยุคดิจิทัล ไว้ดังนี้

รุ่งรัตน์ พลชัย (2563: 56) ได้ให้ความหมายของยุคดิจิทัลไว้ว่า ยุคดิจิทัล หมายถึง ยุคที่เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมมีความก้าวหน้า และเทคโนโลยีดิจิทัลมีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตของคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านธุรกิจ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการศึกษา เป็นเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกสบายในการใช้ชีวิต และตอบสนองความต้องการของคนรุ่นใหม่

Subbrain (2019) ได้ให้ความหมายของดิจิทัลไว้ว่า Digital Era หรือยุคดิจิทัลนั้น คือสิ่งที่โลกของเรากำลังให้ความสำคัญทั้งในด้านธุรกิจการทำงาน ด้านสาธารณูปโภคไปจนถึงการใช้ชีวิตประจำวันของคนทั่วไป ดิจิทัลที่ว่าเป็นการเรียกรวมๆของเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆที่เกิดขึ้นมาเพื่อช่วยให้ชีวิตของผู้คนสะดวกสบายยิ่งขึ้นและสนองความต้องการของมนุษย์

วิจิต ธรรมฤทธิ์ (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายของยุคดิจิทัลไว้ว่า ยุคดิจิทัล (Digital Era) คือ ยุคของอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสารการส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่างๆที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็น ข่าวสาร ภาพหรือวิดีโอที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วทุกที่และทุกเวลา

Ericpaints (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายของดิจิทัลไว้ว่า Digital Era หรือยุคดิจิทัล คือสิ่งที่มีความสำคัญ และส่งผลกระทบต่อโลกในปัจจุบัน ทั้งในด้านธุรกิจการทำงาน ด้านสาธารณูปโภค ไปจนถึงการใช้ชีวิตประจำวันของคนทั่ว ๆ ไป โดยคำว่าดิจิทัลที่ว่าเป็นการเรียกรวม ๆ ของเทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นมา เพื่อตอบสนองความสะดวก สบาย และความต้องการของมนุษย์

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2559) จากเว็บไซต์ trueปลูกปัญญา ได้ให้ความหมายของไว้ว่า ยุคดิจิทัล (Digital Era) คือ ยุคของอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสารการส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่างๆที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร ภาพหรือวิดีโอที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วทุกที่และทุกเวลา

กล่าวได้ว่ายุคดิจิทัล หมายถึง ยุคที่มีเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยอยู่ในชีวิตประจำวันทุกๆไปของมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์ใช้ชีวิตได้เรียบง่ายขึ้น ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในชีวิตมนุษย์หลายๆด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ด้านธุรกิจ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการแพทย์ ด้านอุตสาหกรรมทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมเศรษฐกิจการค้าขาย อุตสาหกรรมเกษตร ด้านวิทยาศาสตร์ ภาครัฐและเอกชน ทั้งหมดและนอกเหนือจากที่ได้กล่าวนี้ เทคโนโลยีดิจิทัล ล้วนมีบทบาทหน้าที่เข้ามามีส่วนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ให้มีความสะดวกสบาย รวดเร็ว และลดปัญหาความซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในการใช้ชีวิตของมนุษย์ในแต่ละช่วงวัย ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเหมือนผู้ช่วยของมนุษย์ ให้มนุษย์ใช้ชีวิตได้ง่ายขึ้น

ยกตัวอย่างเช่น การติดต่อสื่อสารในยุคสมัยที่เทคโนโลยีดิจิทัลยังไม่แพร่หลาย มนุษย์ส่งจดหมายด้วยการเขียนจากลายมือตัวเองและส่งให้กับผู้รับจดหมายซึ่งใช้ระยะเวลาในการส่งหลายวัน แต่พอมนุษย์ยกระดับการพัฒนามาถึงยุคเทคโนโลยีดิจิทัล มนุษย์แค่เปิดมือถือและพิมพ์ข้อความใส่ช่องแชทและกดส่งข้อความที่จะใช้สื่อสารให้กับผู้รับสาร ซึ่งใช้ระยะเวลาแค่ไม่กี่วินาทีก็ถึงผู้รับแล้ว นี่เป็นเพียงตัวอย่างเล็กน้อยที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของยุคสมัยก่อน กับยุคสมัยที่มีเทคโนโลยีดิจิทัล ว่าความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตมันต่างกันมากขนาดไหน ซึ่งมนุษย์จะต้องปรับตัวให้รู้เท่าทันต่อยุคดิจิทัล มีการเรียนรู้พัฒนาตัวเองอยู่ตลอด เพื่อสร้างโอกาสในการทำงานและอยู่รอดในโลกดิจิทัลต่อไป

บทสรุป

มนุษย์กับการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล คือการที่มนุษย์ปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยของเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อที่จะดำเนินชีวิต ซึ่งในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในแต่ละวันจะมีการใช้เทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลา ยกตัวอย่างเช่น การศึกษา การทำธุรกิจ การรับรู้ข่าวสาร การเดินทาง เทคโนโลยีดิจิทัลจะเข้ามาช่วยยกระดับการใช้ชีวิตของมนุษย์ให้ ใช้ชีวิตได้ง่ายขึ้นและมีประสิทธิภาพในการทำสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น ในเรื่องของการศึกษา มนุษย์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการ สืบค้นข้อมูล การรับรู้ข่าวสารจากสื่อในมือถือ โทรศัพท์ การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการทำงานการพลิกแพลงหาข้อได้เปรียบ การทำธุรกิจจะใช้ดิจิทัลในการบันทึกสถิติและวิเคราะห์ เพื่อที่จะวางแผนกลยุทธ์ในการมุ่งไปสู่ความสำเร็จขององค์กรได้ การบริการภาครัฐก็มีเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งในยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทในชีวิตประจำวัน เช่นนี้ ในการใช้ชีวิตของสังคมมนุษย์เป็นจำนวนมากนี้ มนุษย์เราจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่เป็นขั้นพื้นฐานจึงจะสามารถอยู่รอดบนโลกดิจิทัลนี้ได้ สุดท้ายนี้มนุษย์ต้องใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตัวเองไปเรื่อย ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด และความเจริญก้าวหน้าของมนุษยชาติก็ยังคงดำเนินต่อไปแบบไม่มีที่สิ้นสุด

เอกสารอ้างอิง

- ถาปนกรณ กำนะศิริ. (2564). การดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในประเทศและสังคมโลก. สืบค้นเมื่อ 05/03/2567. เข้าถึงได้จาก <https://www.truelookpanya.com/learning/detail/34939>.
- ประกายรุ่ง. (2555). ขวนคิดชวนทำ : 12 เทคนิคใช้ชีวิต อย่างเป็นสุขและสำเร็จ. สืบค้นเมื่อ 06/03/2567. เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/dhamma/detail/9550000082287>.
- พระครูสุธรรมกิจโสภณ. (2561). มนุษย์ตามแนวสังคมศาสตร์. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม. หน้า 114.
- พระสมพงษ์ สุวโจ ไชยณรงค์. (2561). การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการดำเนินชีวิตในสังคมยุคดิจิทัล. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน หน้า 21.
- พระโพธิพงษ์ ฐิตโสภณ (โพธิธรรมา). (2564). การประยุกต์ใช้พุทธปฏิภาณในการดำเนินชีวิต. วารสารปรัชญา และศาสนา, ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม. หน้า 81.
- มูลนิธิยุวพัฒน์. (2020). อธิปไตย ความหมายของการมีชีวิตอยู่. สืบค้นเมื่อ 02/03/2567. เข้าถึงได้จาก <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th/>.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554) พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. สืบค้นเมื่อ 26/02/2567. จาก <https://dictionary.orst.go.th/>.

- รัตนา วงษ์พุ่ม. (2566). การใช้ชีวิตอย่างมีความสุข. สืบค้นเมื่อ 06/03/2567. เข้าถึงได้จาก <http://www.acn.ac.th/articles/mod/forum/discuss.php?d=503>.
- รุ่งรัตน์ พลชัย. (2563). ภาวะผู้นำกับการบริหารในยุคดิจิทัล. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร. วิทยาเขตอีสาน, ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม. หน้า 56.
- วศิน อินทสระ. (2548). พุทธจริยศาสตร์. กรุงเทพฯ. ทองกวาว.
- วิจิต ธรรมฤทธิ์. (ม.ป.ป.). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. สืบค้นเมื่อ 10/03/2567. เข้าถึงได้จาก <http://www.missystem.net/misnkv/manage/docdata/99vg7w359zv98xgn28hgxt.pdf>.
- สาสิวรรณ จุติโชติ และ ทิพมาศ เสวตวรโชติ. (2564). การดำเนินชีวิตอย่างไรให้มีความสุขในยุคดิจิทัล. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ, ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2564, หน้า 87.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. สืบค้นเมื่อ 10/03/2567. เข้าถึงได้จาก <https://www.trueplookpanya.com/dhamma/content/52232>
- เสาวลักษณ์ สุทธิพรโอภาส และ พระสุทธิสารเมธี. (2564). พัฒนาการของมนุษย์ในทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท. วารสารปรัชญาปริทรรศน์, ปีที่ 26 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน. หน้า 23.
- โชติชวัล พุทธิกาญจน์. (2556). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: รูปแบบ วิธีการ และแนวทางการนำไปปฏิบัติ. วารสารปัญญาวิวัฒน์, ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 มกราคม – มิถุนายน. หน้า 112.
- Ericpaints. (ม.ป.ป.). Digital Era หรือ ชีวิตดิจิทัล คืออะไร. สืบค้นเมื่อ 10/03/2567. เข้าถึงได้จาก <https://ericpaints.com/technology/79/>.
- Subbrain. (2019). Important of Digital Era. สืบค้นเมื่อ 10/03/2567. เข้าถึงได้จาก <https://www.sub-brain.com/marketing/important-people-in-digital-era/>.